

5. Horodenska K. Syntaksychna sfera komparatyvnykh i superlatyvnykh pryslyvnykiv miry i stupenia / Kateryna Horodenska // *Ucrainica II. Soucasna ukrajinstika. Problemy jazyka, literatury a kultury: Sbornik clanku.* – Olomouc : Univerzita Palackeho v Olomouci, 2006. – 1. Cast. – S. 53-58.
6. Dudyk P. S. Syntaksys suchasnoho ukrainskoho rozmovnoho literaturnoho movlennia. Proste rechennia: ekvivalenty rechennia / P. S. Dudyk. – K. : Nauk. dumka, 1973. – 288 s.
7. Kostusiak N. M. Katehoriia stupeniv porivniannia u hramatychnii systemi ukrainskoi movy : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 / Kostusiak Nataliia Mykolaivna. – K., 1998. – 223 s.
8. Mezhev O. H. Subiektni syntaksemy u strukturi prostoho rechennia : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 / Mezhev Oleksandr Hryhorovych ; Volyn. derzh. un-t im. Lesi Ukrainky. – Lutsk, 1998. – 208 s.
9. Suchasna ukrainska literaturna mova. Syntaksys / [za zah. red. I. K. Bilodida]. – K. : Nauk. dumka, 1972. – 515 s.

Годз Оксана Владимировна, кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского и иностранных языков, Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств

ОСОБЕННОСТИ ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ ДВУСОСТАВНЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ С КОМПАРАТИВНОЙ И СУПЕРЛАТИВНОЙ НАРЕЧНОЙ СКАЗУЕМОЙ

В статье теоретически обосновано выделение двусоставных наречных предложений на основе наречного составного сказуемого, установлено семантическое наречное наполнение основной части такого составного сказуемого в зависимости от валентности предиката двусоставного предложения, определены морфологическая экспликация их подлежащего, выделены типы двусоставных наречных предложений в украинском языке. Выяснено семантическое наполнение наречной части их составного сказуемого и морфологическое выражение подлежащего.

Ключевые слова: предикаты состояния, отнаречные дериваты-предикаты состояния, оценочные предикаты, односоставные наречные предложения, двусоставные наречные предложения, наречный составной главный член односоставного предложения, наречное составное сказуемое, подлежащее, субъект состояния.

Oksana Hodz, PhD in Philology, associate professor of the Ukrainian and foreign languages chair, National Academy of Managerial staff of Culture and Arts

FEATURES FORMAL SYNTACTIC STRUCTURE OF TWO-PART SENTENCES WITH THE COMPARATIVE AND SUPERLATIVE ADVERBIAL PREDICATE

In the article theoretically the separation of the two-member adverbial sentences on the base of the adverbial compound predicate is substantiated, the semantic adverbial filling of the main part of such compound predicate depending on the valence of the predicate of the elementary and non-elementary two-member sentence is established, the morphological meaning of the subject is defined, the types of two-member adverbial sentences in Ukrainian language are distinguished. The semantic filling of adverbial part of the compound predicate and morphological expression of the predicate is explored.

Key words: predicates of the state, adverbial derivatives and predicates, estimating predicates, two-member adverbial sentences, adverbial compound predicate, subject, subject of the state.

UDC: 811.111

Yuliya Demianova

PhD in Philology, associate professor of the
Ukrainian and foreign languages chair,
National Academy of Managerial Staff of
Culture and Arts

CURSING AS A PART OF CONFLICT SPEECH GENRE

This study surveys the peculiar characteristics of cursing speech acts in the Ukrainian language by examining different groups of examples. The article answers three questions concerning the role and functions of cursing in conflict talk; culture-bound peculiarities of Ukrainian curses; expressive means that are used to enhance the effect of a cursing utterance. Throughout the study it has been shown that the Ukrainian language is rich in curse expressions uttered in conflict situations as a sign of anger, hatred, irritation or unfair treatment. It has been proved that most Ukrainian curses are closely connected with country's culture, traditions, customs, history, mythology, superstitions, and religion. The article also suggests that communicative functions of cursing formulas are understood from the context in which they are said and are practically unlimited: they can vary from emotional and therapeutic to manipulative and influential. The major peculiarity of most Ukrainian curses is their expressiveness. To make a curse sound more persuasive a curser may

use various means of expressiveness. The study concludes with the discussion of the potential benefits of cultural approach to analyzing human speech behavior to give a more complete understanding of important aspects of the language and the way people think.

Key words: conflict talk, cursing speech act, national speech behavior, communicative function, expressive means.

1. Introduction

During the last decades, linguistic studies have been devoted to various aspects of human speech behaviour. In this regard, theorists mark a significant increase in the number of research issues that are made towards the investigation of ethnic, age, gender and professional speech behavior of different cultural communities. National speech behavior is interpreted here as a set of norms and traditions of communication accepted in a certain lingual and cultural community. A detailed analysis of the characteristics of national speech behavior is valuable in many ways – linguistic, psycholinguistic, ethnolinguistic, cultural, didactic and pedagogical. Different cultures are likely to present different language performance; each native speaker acquires his linguistic competence within a sociocultural context. In this aspect, the study of peculiarities of conflict speech genre of cursing provides a more complete understanding of cultural communication laws, strategies and tactics. On the one hand, cursing is a common speech act seen in many languages. On the other hand, it is never chaotic or random; it is always meaningful, rule-governed and culture-bound. Native speakers acquire these communicative rules as they learn language. Thus, somebody's cursing is determined by a peculiar language, familial and cultural environment. Cursing formulas reveal many important aspects of the language, culture and the way people think.

This article is carried out owing to the fact that a few studies have been done on the issue of cursing conflict speech acts in the Ukrainian language. Therefore, it aims to answer the following questions:

1. What is the role and functions of cursing in conflict talk?
2. What are the culture-bound peculiarities of Ukrainian curses?
3. What expressive means are used to enhance the effect of a cursing utterance?

2. Cursing as an element of conflict talk

Conflict talk attracted attention of scholars long ago. Many researchers have different views of conflict. Social scholars are interested in motives of conflict and how it operates [11]; studies of linguists contribute to understanding of how language works and try to specify conflict in terms of its pragmatic function [7]. In particular, Kathleen M. Self analyses verbal violence in the medieval narratives of Iceland's conversion to Christianity. The researcher specifies three kinds of verbal violence: a particular sub-genre of insults; coercive speech; and speech as a means of supernatural power [8]. The emergence and development of argumentation skills in interpersonal conflict situations are in the focus of Nancy L. Stein and Elizabeth R. Albro [12]. It should be said that conflict is «pervasive and ubiquitous among all living organisms» [1, 1]. It is recognized threatening to ourselves and other people as «we expend massive energy and recourses on conflict and attempts to control it at the interpersonal (perhaps intrapersonal), intergroup, and international levels» [1, 1]. On the other hand, if people perceive it positively and master it appropriately, conflicts can be a helpful force in our lives. So, investigations of conflict talk and its elements may help us to come up closer to understanding conflict as a social process, to reveal the specific ways of manifestation of conflict in different languages and cultures and to find the ways of controlling it.

Because we show our anger, irritation, indignation and other negative emotions through cursing, it can be considered as an element of conflict talk. Cursing permits a curser to express his negative emotions and affect a listener. However, what is a curse? According to different dictionaries, there is a plenty of definitions for curses. For example, Longman Dictionary of Contemporary English defines them as follows: 1. a swear word or words that you say because you are very angry; 2. a word or sentence used to ask God or a magical power to do something bad to someone or something; 3. something that causes trouble, harm etc. [9]. Based on Merriam Webster Dictionary, this word means: 1. a prayer or invocation for harm or injury to come upon one; 2. something that is cursed or accursed; 3. evil or misfortune that comes as if in response to imprecation or as retribution; 4. a cause of great harm or misfortune [10]. J. Culpeper and E. Semino admit that today «to curse» mostly refers to the expression of anger and frustration when the speaker expresses the desire that something negative happens to the target [3]. In this study, curses are defined as the special offensive formulas intended to set a communicative dominancy over the addressee in the conflict situation.

Cursing as a tradition goes back to ancient times. People believed that curses were inevitably fulfilled. The strong belief in the power of curses made them an effective tool to attain justice, revenge or humiliate an enemy. The major purposes for curses to be thrown were also for protection of homes, treasures and sacred places. They were usually used when the curser had no other means against the person harming him. The harm

intended by curses can range from mental and physical disorders, bad luck to even death. An important factor in the effectiveness of a curse was the curser's belief in it as the power of the spoken word was unquestioned in ancient times. Nowadays cursing has lost its impact and original purpose. Curse words are used on a common basis; in the conflict situation, they substitute physical attacks and may act as a form of verbal aggression, as a means of psychological pressure, an instrument of emotional release.

Cultural and psychological language studies have provided useful approaches to the analysis of cursing. In particular, Evangelos Gr. Avdikos examines the nature of curses as an interesting means of studying local worldview by using specific ethnographic examples from the Greek island of Karpathos. The researcher believes that «every society»' main care is to safeguard its cultural capital, perceptions, and social relations as well as its daily and ritual behaviors, which guarantee its cohesion and facilitate its reproduction» [6]. Daniel Nehrbass studies the nature of anger and hatred in the psalms and highlights some of the redemptive aspects of these emotions [4]. Corinne A. Kratz explores the concept of genres of power through a comparative analysis of blessings, curses and oaths as performed by Okiek in Kenya [2]. J. Culpeper and E. Semino highlight the centrality of verbs relating to verbal activities in witchcraft narratives in the Early Modern English period, and focus on speech act verbs used to refer to witches' curses. The researchers refer to various classifications of speech act verbs to describe the different meanings of curse verbs, and to show how their central meaning has shifted over time [3]. The present article examines curses as conflict speech acts marked by cultural specific features and discusses their peculiarities in the Ukrainian cultural context. Curses are considered here as verbal routines spoken in conflict situations under specific conditions. Verbal routines are highly stereotypical that is one of the parameters of their stability and activity. Within a peculiar ethno-cultural group these stable linguistic structures are connected with the discursive-stereotypical and communicative-pragmatic situation.

3. Data analysis

Each nation has developed its own culturally conditioned conflict behavior rules. For example, the Arabs and Hispanics traditionally exhibit emotions freely; restraint and self-control are the virtues of the Finns, Estonians, Chinese, and Japanese. Emotional restraint is also attributed to the British. The original features of the Ukrainians are expressiveness, emotionality, domination of emotional sensual nature over rational. Although curses are found in most cultural conflict traditions around the world and functions performed by them are the same, the content of cursing formulas may vary. Further, we are going to analyze the examples of cursing speech acts and distinguish their peculiar features rooted in the Ukrainian national culture. The material for analysis was taken from the works of Ukrainian writers, popular collections of proverbs and sayings. For each group a table is drawn.

Cursing speech act: <i>А щоб ти щастя не знав! Бодай тобі добра не було! Бодай тебе побила лиха година та нещаслива! Щоб ти не знав ні щастя, ні долі!</i>
Goal: to live an unhappy, miserable life
Cultural background: associated with mythological thinking (mythological images of Happiness and Good/Evil Fate)
Cursing speech act: <i>А щоб тебе грім побив! Сонце б тебе побило! Щоб тебе понесло по нетрях і болотах! Лети з усіма вихрами! Щоб тебе завійниця узяла!</i>
Goal: to be damaged by forces of nature
Cultural background: associated with forces of nature
Cursing speech act: <i>Сіль тобі в око! Сіль тобі в вічі, печина в зуби, а камінь на груді! Сіль тобі в очі, часник на язик! Сіль тобі в вічі, камінь у груді, а печені кошенята в зуби!</i>
Goal: usually said in order not to be jinxed
Cultural background: associated with magic rituals
Cursing speech act: <i>А щоб твоя дружинонька з кумом повелася! А щоб тебе люди не знали! Слава б тобі пропала!</i>
Goal: to be a betrayed husband or to be condemned by society
Cultural background: associated with social laws, place of a person in society
Cursing speech act: <i>Бодай ти галушки не проковтнув! Щоб ти вдавився! Щоб тебе галушкою вдавило! Бодай тобі кістка в горло!</i>
Goal: to have problems while eating
Cultural background: associated with eating traditions and culinary code

Філологія

Cursing speech act: <i>Бодай тобі ні сходу, ні в почці плоду!</i>
Goal: not to gather the harvest
Cultural background: associated with agricultural traditions
Cursing speech act: <i>Щоб тебе татари вбили! Щоб тебе ворог взяв! Щоб тебе орда взяла! А бодай його кримці взяли!</i>
Goal: to be conquered or killed by enemies
Cultural background: associated with country's history
Cursing speech act: <i>А бодай тебе чорти вхопили! А бодай ти смоли в пеклі написся! Нехай тебе чорт візьме! Іди під три чорти і чотири відьми! А сто дідків у твої бебехи та печінки!</i>
Goal: to bring harm or destruction to a person
Cultural background: associated with demonology
Cursing speech act: <i>Бодай тебе трясця трясла! А щоб тобі повилазило! Щоб тебе родимець побив! А щоб йому голова облізла! А щоб ти сказився!</i>
Goal: to cause serious health problems
Cultural background: associated with widespread illnesses
Cursing speech act: <i>Перун тебе побий! А бий тебе сила Божя! Хрест би тебе Божий побив!</i>
Goal: to be punished by God
Cultural background: associated with religion (pagan and Christian) and religious symbols
Cursing speech act: <i>Ні кола тобі, ні двора, ні рогатого вола!</i>
Goal: not to have their own farm
Cultural background: associated with housing traditions
Cursing speech act: <i>Щоб тебе ніп не ховав! Щоб тебе земля не прийняла! О щоб йому ні дна, ні покришки!</i>
Goal: not to die or to be buried
Cultural background: associated with burial ritual
Cursing speech act: <i>Чорт би вашого батька взяв! Матері твоїй трясця! А матері твоїй хрін!</i>
Goal: to do harm to opponent's parents
Cultural background: associated with the honourable status of mother/father
Cursing speech act: <i>Щоб ти не діждав гречаної паски їсти!</i>
Goal: to die before a holiday
Cultural background: associated with national holidays and festivals
Cursing speech act: <i>Цур тобі, нек! Цур та нек лихим очам!</i>
Goal: usually said to get rid of an annoying person
Cultural background: associated with family cult
Cursing speech act: <i>Бодай його корінь зівся! Бодай його кодро з накоренком перевелось!</i>
Goal: not to have offsprings
Cultural background: associated with family values
Cursing speech act: <i>Бодай-єс дівувала до сивої коси! Бодай-сь тоді мала вінець, як світу буде кінець!</i>
Goal: not to get married (for girls)
Cultural background: associated with wedding traditions
Cursing speech act: <i>Щоб тебе калачі побили і макітра з пирогами! Щоб тебе муха вбрикнула!</i>
Goal: to do harm but not actually
Cultural background: associated with national humour

4. Discussion

4.1. Groups

In this study, all cursing speech acts were classified into the groups closely associated with country's culture, traditions, customs, history, mythology, superstitions and religion. Issues of death, destruction, misfortune, health and other problems can be seen in almost all curses. Through some curses, a curser appeals to God, forces of nature, mythological creatures and asks them to cause some trouble to a hearer, e.g. to get fever. They do not have full English equivalents; they seem meaningful for the native speakers and cannot be explained without the same cultural background. Moreover, Ukrainian curses used in conflict talk are highly metaphorical; the intended meaning cannot be interpreted word by word. In fact, most of them should be considered as idiomatic expressions. For example, to understand the utterance «Цур тобі, пек!» one must be aware of house cult and house guards named Tsur (Chur) and Peck who, as people believed, protected the family from danger. «Щоб тебе татари вбили!» – reminds us about the period in Ukraine's history when the Mongols and Tatars conquered and plundered some parts of the country. Most of curses reflect the mythological worldview of the ancient Ukrainians and originally those magic formulas were directed against diseases. For one, the magism «Сіль тобі в око!» is deeply rooted in this tradition. Once in Ukraine one more curse was commonly used: «Бодай тебе трясця трясла!» It is associated with the mythological image of the evil disease of Triasovytsia (Fever). When cursing the curser traditionally appeals to the elements of nature – the sun, wind, water, thunder, etc. In such curses the mythological worldview is clearly visible: «Сонце б тебе побило!», «Щоб тебе понесло по негрях і болотах!» Cursing speech formulas often focus on the religiosity of the Ukrainian people. Addressing God, the saints, God's Mother, the curser accepts them as witnesses and asks them «to do justice», «to punish» the enemy: «Побий тебе, думаю, сила Божа!», «Правдива кара Божа на ваше селище!», «Щоб на тебе образи падали!» It is axiomatic that the Ukrainians embody the name of God in their curses to give them a sense of seriousness and credibility. Thanatological curses differ by their variability reflecting pagan and Christian elements of national consciousness: «А як кому Бог пошле чесну смерть, нехай душа вертається до мертвого тіла!» The most accented in thanatological curses is the component of earth. This image has always been poetic symbol in the Ukrainian folklore. The earth is not only a symbol of life, wealth, generosity, fertility. The earth gives the last shelter to a man and it therefore is considered sacred. Its significance is underlined by using the constant epithet *holy*: «А щоб вас та земля свята по смерті з гробів повикидала!», «Щоб тебе, окаянного, земля не прийняла!» Some curses appeal to the evil forces that is associated with the Ukrainian demonology. Among such names the following ones are most frequently used: the devil, the serpent, Satan, demon and others: «Йди до чорта!», «Щоб тебе чорти вхопили!» An important role in curses belongs to the assessment of human activities in the light of the laws of society: «А плював би на вас світ увесь!», «Слава б тобі пропала!», «А щоб тебе люди не знали!» In such formulas a long tradition of joint management, the major principles of rural communities' life are reflected as the system of social norms and regulations.

Over time, original curses lost their magical significance and now they are used as a means of expression of verbal aggression or in the ornamental function as the units of national discourse. They have acquired some characteristics of phraseological units – stability, reproducibility in speech and associativeness. Their functioning is determined by the necessity to express various emotional and volitional responses of the speaker who desires to give his critical view of various phenomena of the reality. Moving from oral speech into a variety of styles and genres, the current curses function as a means of verbal expressiveness for their compressive ability and conceptual clarity.

Thus, curses occupy a special place in the Ukrainian communicative code as speech behaviour stereotypes and reflect the specificity of the national language consciousness.

4.2. Functions

Each curse communicates some information about a person's social or cultural status, therefore it is considered to be a speech act that performs a function. A curse is an act that requires an authoritative person performing it and requires acceptance of this authority by the addressee.

Most commonly shared functions of curses are as follows: emotional, axiological, pedagogical, therapeutic, identifying, manipulative, influential, etc. The functions of cursing speech acts in conflict talk serve mostly psychological and sociocultural goals: they let us to express our negative feelings and emotions about others. In particular, the use of abusive cursing formulas in conflict talk leads to the communicative imbalance, lower social status of the recipient, weakening of his communicative positions, strengthening of negative emotions, absorption of emotions experienced by an addresser, etc. Cursing is crucial in conflict talk especially if you want to hurt or convince someone of something. It is a sign of great articulation and vocabulary. Let us consider the following example:

«Мати божя, царице небесна, гукала баба в саме небо, голубонько моя, святая великомученице, побий його, невігласа, святим твоїм омофором! Як повисмикував він з сирої землі оту морковочку, повисмикуй йому, царице милосердна, і повикручуй йому ручечки й ніжечки, поламай йому, свята владичице, пальчики й суставчики. Царице небесна, заступнице моя милостива, заступись за мене, за мої молитви, щоб ріс він не вгору, а вниз, і щоб не почув він ні зозулі святої, ні божого грому. Миколаю-угоднику, скорий помочнику, святий Юрію, святий Григорію на білому коні, на білому сідлі, покарайте його своєю десницею, щоб не їв він тієї морковочки, та бодай його пранці та болячки з»їли, та бодай його шапіль поточила» [5, 27].

Interestingly, the above-mentioned cursing formulas are not going to occur in the normal course of events. However, inserting such elements into the discourse communicates the speaker's desire to release emotions. Thus, curses function as an effective emotional and therapeutic tool.

To say more, communicative functions of cursing formulas are practically unlimited and manifested only in the situation of communication. Our suggestion in the article is that cursing speech acts become meaningful only in full context. It is also worth saying that more than one function can be performed by the same curse.

4.3. Expressive means

In order to make a curse sound more persuasive and significant a curser use different means of expressiveness at all levels of the Ukrainian language: phonetic, morphological, word-building, lexical and syntactical. For the purpose of logical and emotional intensification of the curse the following means are most frequently used:

- constant epithets: *Нехай тебе свята земля не прийме!*
- similes: *Щоб ти скапався, як роса на сонці! А щоб ти так хліба їла, як циру правду говорила!*
- metaphors: *А сміявся б ти на кутні зуби!*
- rude forms (face – muzzle): *А щоб твоєю мордою просо молотили!*
- diminutive suffixes: *Допусти, Господоньку, на нього грім із ясного неба! Земленька би свята тебе не прийняла!*
- numerals to enhance and multiply the effect: *Іди під три чорти і чотири відьми! Бодай йому три рази по сім разів біда була!*
- particles: *хай, нехай (най), бодай, щоб(и), аби нікуди!*
- antonymic constructions: *Бодай здорова була та назад не встала!*
- rhymes and alliteration: *Прийшов з лісу – іди собі к бісу! Бодай тобі добро поза кожне ребро!*
- repetition of words: *Цур тобі, нек тобі, осина тобі!*

Thus, Ukrainian curses is a remarkable linguistic phenomenon; they are known for their impressive and creative nature.

4. Conclusion

In every language community there are accepted rules that determine how people use the language and perform communicative acts appropriate to particular situations. As the current study shows the Ukrainian language is rich in curse expressions. They are uttered in conflict situations under specific conditions as a sign of anger, hatred, irritation or unfair treatment. The intensity of negative emotions in cursing speech acts is much higher than in other speech acts that makes curses a substantial element of conflict talk. In addition to the emotional meaning, cursing speech acts include cultural meaning, too. It has been shown that most Ukrainian curses are closely connected with country's culture, traditions, customs, history, mythology, superstitions and religion. Despite the fact that the Ukrainians are traditionally warned against the habit of cursing too much, it can be claimed that in conflict genres, communicants tend to curse by all that is highly valued in the sociocultural system of values.

Communicative functions of cursing formulas are understood from the context in which they are said. Like any speech acts, curses are subjected to the basic laws of communication, they are the means of verbal communication, self-promotion and manipulation. The role of curses in conflict situation is to demonstrate negative emotional reactions such as anger or hatred or inability to use physical force. By uttering curses a curser relieves his feelings and calms down psychologically.

Some Ukrainian curses are stated directly, the others are implied (a curser may ask God or forces of nature to carry out the punishment). The peculiarity of most Ukrainian curses is their expressiveness. To make a curse sound more persuasive a curser use similes, epithets, metaphors, diminutive suffixes, numerals, rude forms, particles, antonymic constructions, rhymes and alliteration, repetition of words and other means of expressiveness.

In conclusion, curses are considered as important markers of national speech behavior reflecting cultural customs and traditions and existing as verbal stereotyped routines. Further research in this area will

reveal other specific features of Ukrainian cursing formulas that will contribute to a better understanding of the peculiarities of national character and the way the Ukrainians think.

References

1. Allen D. Grimshaw, 1990. Conflict Talk: Sociolinguistic Investigations of Arguments in Conversations. Cambridge University Press, 345 p.
2. Corinne A. Kratz, 1989. Genres of Power: A Comparative Analysis of Okiek Blessings, Curses and Oaths. In: ManNew Series, Vol. 24, No. 4, pp. 636-656.
3. Culpeper, J., & Semino, E., 2000. Constructing witches and spells: Speech acts and activity types in Early Modern England. JHP. John Benjamins Publishing Company. doi:10.1075/jhp.1.1.08cul
4. Daniel Nehrbass, 2013. The Therapeutic and Preaching Value of the Imprecatory Psalms, Wipf and Stock Publishers, 228 p.
5. Dovzhenko, O., 1971. Vybrani Tvory. Kyiv: Dnipro, 240 p.
6. Evangelos Gr. Avdikos, 2011. «May the Devil Take Your Head and Brain»: The Curses of Karpathos, Greece, Social Counterstructures, and the Management of Social Relations. In: Journal of American Folklore, Volume 124, Number 492, pp. 88-117. <http://www.jstor.org/stable/10.5406/jamerfolk.124.492.0088>
7. Hugh Lloyd-Jones, 2002. Curses and Divine Anger in Early Greek Epic: The Pisander Scholion. In: The Classical Quarterly New Series, Vol. 52, No. 1, pp. 1-14. doi:10.1093/cq/52.1.1.
8. Kathleen M. Self, 2010. Remembering our violent conversion: Conflict in the Icelandic conversion narrative. In: Religion, Volume 40, Issue 3, pp. 182-192.
9. Longman Dictionary of Contemporary English. <http://www.ldoceonline.com/>
10. Merriam Webster Dictionary. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/curse>
11. O'Donnell, Katherine, 1990. Difference and dominance: How labor and management talk conflict. In: Conflict Talk: Sociolinguistic Investigations of Arguments in Conversations, A. Grimshaw (ed.), Cambridge: Cambridge University Press, pp. 210-240.
12. Stein, N. L., & Albro, E. R., 2001. The Origins and Nature of Arguments: Studies in Conflict Understanding, Emotion, and Negotiation. Discourse Processes, Informa UK Limited. doi:10.1080/0163853x.2001.9651594

Демьянова Юлія Олексіївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов, Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв

ЗЛОПОЖЕЛАННЯ КАК ЭЛЕМЕНТ КОНФЛИКТНОГО ЖАНРА РЕЧИ

У статті проведено аналіз особливостей мовленнєвих актів прокльонів в українській мові на основі різних груп прикладів. Пропонуються відповіді на три питання, що стосуються ролі та функцій прокльонів в розмові-конфлікті; особливостей українських прокльонів, пов'язаних з культурою; засобів виразності, які використовуються для посилення ефекту висловлювань-прокльонів. У дослідженні показано, що українська мова багата на злопожажальні формули, що вживаються в конфліктних ситуаціях як спосіб вираження гніву, ненависті, роздратування або несправедливого ставлення. Доведено, що більшість українських прокльонів тісно пов'язані з національною культурою, традиціями, звичаями, історією, міфологією, забобонами та релігією. Також підтверджується, що комунікативні функції формул-прокльонів виявляються в контексті певної ситуації і практично не обмежені: вони можуть варіюватися від емоційної і терапевтичної до маніпулятивної та функції впливу. Основною особливістю більшості українських прокльонів є їх виразність. Для переконливості своїх висловлювань адресант може використовувати різні мовні та стилістичні засоби виразності. Дослідження завершується обговоренням потенційних переваг культурологічного підходу до аналізу мовної поведінки з метою повнішого розуміння важливих аспектів мови та національного способу мислення.

Ключові слова: розмова-конфлікт, мовленнєвий акт прокльонів, національна мовленнєва поведінка, комунікативна функція, засоби виразності.

Демьянова Юлия Алексеевна, кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского и иностранных языков, Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств

ЗЛОПОЖЕЛАННЯ КАК ЭЛЕМЕНТ КОНФЛИКТНОГО ЖАНРА РЕЧИ

В статье проведен анализ особенностей речевых актов проклятий в украинском языке на основе различных групп примеров. Предлагаются ответы на три вопроса, касающихся роли и функций проклятий в разговоре-конфликте; особенностей украинских проклятий, связанных с культурой; выразительных средств, которые используются для усиления эффекта высказываний-проклятий. В исследовании показано, что украинский язык богат формулами-злопожеланиями, произносимыми в конфликтных ситуациях как способ выражения гнева, ненависти, раздражения или несправедливого обращения. Доказано, что большинство украинских проклятий тесно связаны с национальной культурой, традициями, обычаями, историей, мифологией, суевериями и религией. Также подтверждается, что коммуникативные функции формул-проклятий проявляются в контексте определенной ситуации и практически не ограничены: они могут варьироваться от эмоциональной и терапевтической до манипулятивной и функции влияния. Основной особенностью большинства украинских проклятий является их выразительность. Для убедительности своих высказываний адресант может использовать

различные языковые и стилистические средства выразительности. Исследование завершается обсуждением потенциальных преимуществ культурологического подхода к анализу речевого поведения с целью дать более полное понимание важных аспектов языка и национального образа мышления.

Ключевые слова: разговор-конфликт, речевой акт проклятий, национальное речевое поведение, коммуникативная функция, выразительные средства.

УДК 811.161.2'367.32

Телеки Марія Михайлівна
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри іноземної мови, Буковинський
державний медичний університет

ВИРАЖЕННЯ СЕМАНТИКИ ЗАБОРОНИ В ПИСЕМНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

У статті висвітлено вживання семантики заборони в писемному спілкуванні. Розглянуто заборону як самостійний семантичний тип спонукання в системі інших спонукальних значень, що функціонує у писемній комунікації, експліцитні та імпліцитні засоби вираження значення заборони у різних ситуаціях спілкування.

Ключові слова: заборона, писемна комунікація, волевиявлення в інтересах адресанта, експліцитність, імпліцитність, перформатив.

Сучасні лінгвістичні дослідження охоплюють широке коло значень різних типів висловлень. Мовленнєва діяльність осіб, які беруть участь у спілкуванні, їхні наміри розглядаються з боку комунікативного, соціолінгвістичного та прагмалінгвістичного аспектів. Опис мовних явищ висвітлюється не тільки на структурному, але й функціональному рівнях. Реалізація прагматичної функції мови втілюється у директивних та спонукальних висловленнях, що відображають волюнтаристичні відношення між учасниками спілкування, мовних засобах вираження намірів мовців у процесі мовленнєвого спілкування.

У праці піддається дослідженню заборона як самостійний семантичний тип спонукання, що функціонує у писемній комунікації. У розвідці використовується комунікативно-прагмалінгвістичний підхід, який доповнюється соціолінгвістичним, оскільки прагмалінгвістика відштовхується в першу чергу від тексту, а «соціолінгвістика вбачає аналіз умов спілкування як вихідного моменту дослідження» [9, 135].

Основним категоріям сучасної прагмалінгвістики, вивченню проблем прагматичного ефекту й результативності висловлень у ситуаціях спілкування присвячені дослідження Дж. Л. Остіна, Дж. Р. Серля, Т. А. ван Дейка, Н. Д. Арутюнової, В. Г. Гака, Г. В. Колшанського, О. В. Падучевої, Г. Г. Почепцова, Ф. С. Бацевича та ін. [19, 15]. Мовознавці розглядають висловлення як спосіб досягнення адресантом мовлення конкретної мети та вербального управління людською поведінкою у певних мовленнєвих актах, що слугують засобом мовленнєвої дії, впливу на учасників спілкування. З цього погляду інтерес викликають висловлення зі значенням заборони, що є директивними типами волевиявлення і найбільш орієнтованими на адресата.

Варто зазначити, що для визначення волевиявлення у зарубіжній та вітчизняній лінгвістиці використовують два терміни: «імператив» і «спонукання». Термін «імператив» переважно трактують як мовленнєвий акт, функціонально-семантичну категорію чи дієслівну форму.

Імперативні висловлювання традиційно пояснюють як такі, що безпосередньо звернені до адресата і виражають спонукання адресанта до вчинення / невчинення дії [21, 5, 11, 14, 20, 22, 23]. Це поширене визначення доповнюється думкою, що «імперативні висловлення передбачають дію, виконання якої залежить від волі адресата, іншими словами – це цілеспрямована дія» [11, 29]. Імперативні висловлення припускають діалогічну ситуацію спілкування, де співрозмовники стають учасниками мовленнєвого (усного чи писемного) акту.

Функціонування форм імператива визначається із загального значення повинності / необхідності й має значення наказу, вимоги, спонукання в ролі значення основного, але такого, яке передбачає певний вид комунікативної ситуації – поради, побажання, прохання, наказу, вимоги, розпорядження, заборони,